

ANTUN BARAC I »HRVATSKA REVIIJA«

Antun Barac (1894–1955), najdjelatniji hrvatski književni povjesničar svoga vremena, čovjek liberalan i demokratske orijentacije, surađivao je, među ostalim, u čuvenu časopisu Matice hrvatske, u »Hrvatskoj reviji«. Suradivao je u tom časopisu od 1931. do 1944, redovito tada kada je uredništvo bilo u naglašeno liberalnim rukama Blaža Jurišića (1930–1941), Branimira Livadića i Olinka Delorka (1943–1945). U »Hrvatskoj reviji« objavio je Barac 14 prinosna, sedam prikaza, šest eseja i jedan nekrolog. Među tim prinosima tek se jedan odnosi na dopreporodnu hrvatsku književnost, glavnina na hrvatsku književnost 19. i 20. stoljeća, što po prilici točno prikazuje njegove znanstvene interese. Uvijek mu je međutim bilo slobodoljubivo stalo do iznošenja svojih pogleda na vrijeme u kojem živi, makar često govorio o svojim znanstvenim temama, pa je tako i u »Hrvatskoj reviji« objavljivao sjajne i smione eseje, dragocjene i trajno vrijedne. U knjizi *Bijeg od knjige* (Zagreb 1965) Barac nerijetko spominje »Hrvatsku reviju«. U članku o Ivanu Goranu Kovačiću nepotpuno pouzdano kaže da je »Hrvatska revija« »od svojih početaka bila izrazit nacionalistički hrvatski književni časopis«. ³⁸⁴ Kaže da je Goran kao srednjoškolac bio »odrešit Jugoslaven«, ³⁸⁵ pa je i objavljivao u »Mladosti«,

---

³⁸⁴ Antun Barac, *Bijeg od knjige*, Naprijed, Zagreb 1965, str. 254.

³⁸⁵ Isto, str. 253.

časopisu što ga je Barac uređivao. Međutim uskoro se iz Kovačićeve suradnje u »Hrvatskoj reviji« osjećalo – po Barčevim riječima – »njegovo hrvatstvo – kao opreka srpstvu i jugoslavenstvu«. ³⁸⁶

Antun Barac se kao dugogodišnji jugoslavenski umjetnik po prilici od sredine tridesetih godina 20. stoljeća intenzivnije priklanjao hrvatstvu da bi postao jednim od znatnih graditelja vlastite nacije. Više je u »Hrvatskoj reviji« pisao o pjesnicima nego o prozaicima, a pojavu toga časopisa registrirao je već 1929. u svom časopisu »Mladost« u kojem je objavljivao mnoštvo književnih kritika i davao pregled književnoga života. Registrirao je Barac da je »Hrvatska revija« »tehnički bogato opremljena i s reprodukcijama većeg broja naših slikara« ³⁸⁷ i zatim donio pregled sadržaja jedinog dvobroja za 1928. kada je »Hrvatska revija« pred kraj godine počela izlaziti. Bila je tu suradnja Milutina Cihlara Nehajeva, Filipa Lukasa, Josipa Badalića, Miroslava Krležę, Augusta Cesarca, Julija Benešića, Slavka Batušića i drugih, što već samo po sebi govori o kako se reprezentativnu časopisu radi, a svu je tu suradnju registrirao Barac. U članku »'Književni dar' pred Uskrs« ³⁸⁸ Barac govori o edicijama Matice hrvatske, pritom, naravno, »Hrvatsku reviju« ne spominje, jer još nije bila počela izlaziti, ali se zalaže za depolitizaciju književnosti pozivajući se na Šenou te priželjkuje skori uskrs našega književnog života.

---

³⁸⁶ Isto, str. 254.

³⁸⁷ Antun Barac, »Vladimir Nazor: Tri priče iz dječjeg doma, dr. J. Čelar: Vladimir Nazor, Nove knjige Ilustrovane omladinske biblioteke; Cooper: Posljednji Mohikanac, 'Hrvatska revija'«, »Mladost«, 7/5, Zagreb 1929, str. 117.

³⁸⁸ Antun Barac, »'Književni dar' pred Uskrs. Uz ovogodišnje edicije 'Matice hrvatske'«, »Riječ«, 26/83, Zagreb 1928, str. 9.

Suradnju u »Hrvatskoj reviji« Barac počinje 1931. pišući o Grgi Martiću uz *Monografiju o fra Grgi Martiću* Augustina Čičića. Bio je to tekst docenta na zagrebačkom Filozofskom fakultetu koji je već objavio prve svoje knjige (*Vladimir Nazor*, Zagreb 1918; *Knjiga eseja*, Zagreb 1924) i vrijednu monografiju o Augustu Šenoi (Zagreb 1926), a u pripremi je bila i monografija o Mirku Bogoviću, objavljena u »Radu JAZU«. ³⁸⁹ Barčeva je ocjena Čičićeve monografije sigurno i duhovito pisana, a Martić je u Barčevu tekstu ocijenjen kao epigon Ivana Mažuranića. Ubrzo je u »Riječi« ³⁹⁰ Barac i opsežnije pisao o Martiću.

Iste je godine Barac u »Hrvatskoj reviji« pisao o »Lirici šestorice« ³⁹¹ Olinka Delorka, Ive Frola, Vladimira Kovačića, Marijana Matijaševića, Branka Perovića i Dragutina Tadijanovića. Tu je knjigu držao eksperimentom, bez naročitih pretenzija, pa mu je zato bila simpatična. Izdvojio je najbolje Kovačićeve, Matijaševićeve, Delorkove i Tadijanovićeve pjesme misleći da se mogu staviti »o bok bo-ljim pjesmama« ³⁹² iz *Hrvatske mlade lirike* 1914.

Ubrzo je izišao u »Hrvatskoj reviji« Barčev rad »Botić kao pjesnik«. ³⁹³ To je cjelovit portret toga najvećeg hrvatskog pjesnika pedesetih i šezdesetih godina 19. stoljeća,

---

³⁸⁹ Antun Barac, »Mirko Bogović«, »Rad JAZU«, knj. 245, Zagreb 1933, str. 88–172.

³⁹⁰ Antun Barac, »Književni lik fra Grge Martića«, »Riječ«, Zagreb 1931(b); 28/13: str. 7–9; 28/14, str. 11–13; 28/15, str. 6–8; 28/16, str. 4–6.

³⁹¹ Antun Barac, »Lirika šestorice. (Olinko Delorko – Ivo Frol – Vladimir Kovačić – Marijan Matijašević – Branko Perović – Dragutin Tadijanović. – Zagreb 1931.)«, »Hrvatska revija«, 4/4, Zagreb 1931(c), str. 237–239.

³⁹² Isto, str. 239.

³⁹³ Antun Barac, »Botić kao pjesnik«, »Hrvatska revija«, 4/10, Zagreb 1931(d), str. 531–548.

kako ga ocjenjuje Barac. Misli Barac da su neka mjesta u Botićevu djelu »nešto svježine sačuvala i do danas«³⁹⁴ tako dajući Botiću prvenstvo pred stihovima njegovih suvremenika Martića, Dežmana ili Kazalija. Zanimljivo je da Barac uočava »velike sličnosti u životnom udesu između Luke Botića i Branka Radičevića, pa i u vrijednosti njihovih djela«. ³⁹⁵

Nakon dulje stanke u suradnji s »Hrvatskom revijom« Barac 1938. piše »O Mažuranićevim pjevanjima 'Osmana'«. ³⁹⁶ To je članak u velikoj mjeri podudaran tekstu u monografiji *Mažuranić* (Zagreb 1945) o 14. i 15. pjevanju *Osmana*. Barac misli da je »Mažuranić (...) i u toj popuni, kao pravi stvaralac, ipak u koječemu izrazio sebe«. ³⁹⁷

Očito je potkraj tridesetih godina Barac radio na knjizi o Ivanu Mažuraniću, pa u »Hrvatskoj reviji« 1940. čitamo esej »O rukopisu 'Smrti Smail-age Čengijića'«. ³⁹⁸ I taj je članak poslije bez velikih promjena unesen u knjigu eseja o Mažuraniću. Ipak je na nizu mjesta Barac ponešto mijenjao. Npr. 1940. piše: »Sve promjene u tekstu 'Smrti Smail-age Čengijića' pokazuju, kako je u Mažuranića bila silno delikatna pjesnička narav«. ³⁹⁹ Nakon svjetskoga rata u monografiji čitamo »osjetljiva«, ⁴⁰⁰ a ne »silno delikatna« pjesnička narav. Moglo bi se reći kako je Barac

---

³⁹⁴ Isto, str. 548.

³⁹⁵ Isto, str. 545.

³⁹⁶ Antun Barac, »O Mažuranićevim pjevanjima 'Osmana'«, »Hrvatska revija«, 11/12, Zagreb 1938, str. 665–669.

³⁹⁷ Isto, str. 669.

³⁹⁸ Antun Barac, »O rukopisu 'Smrti Smail-age Čengijića'«, »Hrvatska revija«, 13/8, Zagreb 1940(b), str. 393–404.

³⁹⁹ Isto, str. 404.

⁴⁰⁰ Antun Barac, *Mažuranić*, Matica hrvatska, Zagreb 1945, str. 295.

postupao onako kako je sam rekao za Mažuranića: »da je Mažuranić u svakom slučaju svoj rukopis mijenjao na bolje«. ⁴⁰¹

Većinu suradnje u »Hrvatskoj reviji« ostvario je Barac tijekom rata kao najreprezentativniji kritičar toga časopisa, nakon što je kao mason i kao demokrat proveo pet mjeseci (od studenoga 1941. do travnja 1942) u logorima Jasenovac i Stara Gradiška i nakon što su u uređivanju »Hrvatske revije« s 3. brojem za 1943. Marka Čovića zamijenili Livadić i Delorko. Dakako, ratna situacija se promijenila, pa su se promijenili i odnosi u časopisima, a Barčevim se tekstovima ne samo iz »Hrvatske revije« nego i iz »Vijenca« toga doba možemo doista diviti.

U broju 4 za 1943. u »Hrvatskoj reviji« tiskao je Barac esej »Književni komarci« (str. 197–202) u kojem govori o literatima što gotovo u svim razdobljima zvučno istupaju, a malo ostvaruju pa ga podsjećaju na komarce, a njih, dakako, kao i u prirodi, valja uništavati. Razumije se da je Barčev tekst govorio i o aktualnom stanju u hrvatskoj književnosti.

U 10. broju 1943. izišao je Barčev tekst »Sloboda šutnje« (str. 549–556). Tu autor odnjegovanim stilom govori o slobodi u teškom, neslobodnom vremenu, a govori i o šutnji. Barac tijekom NDH nije šutio, surađivao je brojnim priložima u nekoliko časopisa itd., a u knjizi *Bijeg od knjige* tumačio je kako je taj esej »odgovor na mnogobrojne pozive na suradnju«. ⁴⁰² Kako se zna, tijekom NDH šutio je Miroslav Krleža, kojega u tom glasovitom eseju Barac višekratno spominje.

---

⁴⁰¹ Antun Barac, »O rukopisu 'Smrti Smail-age Čengijića'«, »Hrvatska revija«, 13/8, Zagreb 1940(b), str. 403.

⁴⁰² Antun Barac, *Bijeg od knjige*, Naprijed, Zagreb 1965, str. 26

Te 1943. Barac je u »Hrvatskoj reviji« prikazao tri knjige: *Hrvatsku prozu XX. stoljeća* urednika Milana Begovića (br. 5), Nemčićeve *Putositnice* priređivača Vladoja Dukata (br. 6), *Iz hrvatske književnosti u Slavoniji prije preporoda* Tome Matića (br. 7). Kao temeljiti poznavatelj hrvatske novelistike Barac je Begovićevu izboru i Fotezovu predgovoru dosta i razložito prigovarao. U zapisu o *Putositnicama* rekao je Barac mnogo o Nemčiću, progovorio je upravo tako da se vidi kako je sâm gledao na svoj posao i na svoje vrijeme. Za Barca je Nemčić čovjek što je »stvarno gledao u Život«, ⁴⁰³ a stvorio je izrazito hrvatsku knjigu. Matićevu knjigu prikazao je Barac sređeno dajući i sažete karakterizacije istaknutih slavonskih pisaca 18. i početaka 19. stoljeća. Danas bismo rekli da je o umjetničkoj vrijednosti nekih od pisaca iz Slavonije govorio s podcjenjivanjem.

Neki Barčevi tekstovi čitatelja doista mogu fascinirati. Ja se npr. sjećam članka o Kumičiću iz Benešićeva »Vienca« ⁴⁰⁴ iz 1944. godine što sam ga s uzbuđenjem čitao kao student iz Barčeve knjige u ediciji Pet stoljeća hrvatske književnosti. Uzbuđujuće je i čitanje nekrologa Franji Fancevu objavljena u 6. broju »Hrvatske revije« 1943, jer kao da je Barac pisao nekrolog sebi. Podatci o rođenju i o smrti pokazuju da su Fancev (1882–1943) i Barac (1894–1955) živjeli manje-više jednako dugo. Kaže Barac ovako: »Međutim, već 1. travnja ove godine objavile su novine smrt profesora Fanceva (31. ožujka) – smrt nenadanu i preranu. Nenadanu zato, što ju je, unatoč pokojnikovoj dužoj

---

⁴⁰³ Antun Barac, »'Putositnice' u trećem izdanju«, »Hrvatska revija«, 16/6, Zagreb 1943(d), str. 340.

⁴⁰⁴ Antun Barac, »Ljestvice i vješala (O Kumičiću, prigodom 40. godišnjice njegove smrti)«, »Vienac«, 36/5, Zagreb 1944(b), str. 20–35.

bolesti, malo tko očekivao. A preranu s toga, što šesdeseta godina života intelektualca ne znači završetak stvaranja, nego razdoblje, kad se plodovi dotadanih napora tek počinju zaokruživati u sintetičku cjelinu«. ⁴⁰⁵ Napominjem da je Barčeva *Književnost ilirizma* objavljena 1954. kad je Barcu bilo 60 ljeta, godinu dana prije smrti. Nastavlja Barac u nekrologu: »A posljedica: smrt sa šesdeset godina života, kad je od njega svatko očekivao, da će iz mnogobrojnih članaka, iz sabrane i objavljene građe sastaviti cjelovitu poviest starije hrvatske književnosti«. ⁴⁰⁶ Također: »Ima ljudi, koji zalihe svojih životnih sila troše proračunano, nastojeći, da ih podrže što više. Drugi pak svoju snagu troše nemilice. Prvi su slično svieći, koja gori dugo i jednolično. Drugi pak naliče svietlu koje zasja u punom sjaju, da se onda naglo ugasi. Dr. Fancev pripadao je ovoj drugoj vrsti ljudi«. ⁴⁰⁷ I dalje Barac: »Udes je svakog naučnog radnika, da se mora boriti za svoje poglede. Odatle borbe, napadaji, omalovažavanja i t. d. Dok za većinu ljudi vriedi pravilo, da ih bar poslije smrti puste u miru, na znanstvene radnike često napadaju i poslije njihove smrti«. ⁴⁰⁸ Napadi, pa i poslije smrti, događali su se i Barcu.

Godine 1944. objavio je Barac u »Hrvatskoj reviji« tri članka, sva tri važna. Esej »Čežnje za daljinama« (br. 4) obrađuje Slavka Batušića kad su njegovi spisi zabranjeni za prodaju, ujedno dokazuje uočenu značajku ⁴⁰⁹ da Barac najviše cijeni liriku koju nalazi i u ostalim književnim

---

⁴⁰⁵ Antun Barac, »Dr Franjo Fancev«, »Hrvatska revija«, 16/6, Zagreb 1943(c), str. 323.

⁴⁰⁶ Isto, str. 325.

⁴⁰⁷ Nav. mj.

⁴⁰⁸ Nav. mj.

⁴⁰⁹ Nikola Ivanišin, *Književnopovijesno djelo Antuna Barca*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka 1996, str. 31.

rodovima: »Lirika je od svih tako zvanih književnih vrsta najprodornija, najizravnija, najizrazitija i najuniverzalnija, pronicući sve grane književnosti i dajući im više ili manje biljeg«. ⁴¹⁰ Barac pokazuje da Batušića poznaje svestrano i da ga čak svrstava među prve hrvatske umjetnike. Na kraju se Barac osvrće na aktualnu stvarnost: »Koliko je pak ta umjetnost – kao svaki proizvod osjetljive stvaralačke ličnosti – nastala kao uzbuna na grubost i siromaštva stvarnosti, ima ona i više značenje«. ⁴¹¹

U broju 6 »Hrvatske revije« 1944. Barac piše o Ljubi Babiću i njegovim sabranim djelima u eseju »Stvaralac o stvaraocima«. Pita se Barac »koliko smo uspjeli stvoriti, nešto vlastito, što je niklo iz našega života i nosi naša stilska obilježja«. ⁴¹² Misli da je Babić »izvršio ... taj zadatak na području likovnih umjetnosti« ⁴¹³ a da bi »sličan pokušaj poviesti hrvatske književnosti vjerojatno ... uzbudio mnogo veće komešanje«. ⁴¹⁴

Ubrzo je do većeg komešanja i došlo, tj. Slavko Ježić objavio je svoju *Hrvatsku književnost*, a Barac je u 8. broju »Hrvatske revije« za 1944. napisao kritiku te povijesti hrvatske književnosti, opsežnu i vrlo vrijednu. Ističe na kraju kako su Franjo Fancev i on prije desetak godina namili napisati cjelovitu povijest hrvatske književnosti, ali su Fanceva premnoge dužnosti skršile pa je »prerano oti-

---

⁴¹⁰ Antun Barac, »Čežnja za daljinama«, »Hrvatska revija«, 17/4, Zagreb 1944(a), str. 192.

⁴¹¹ Isto, str. 201.

⁴¹² Antun Barac, »Stvaralac o stvaraocima«, »Hrvatska revija«, 17/6, Zagreb 1944(c), str. 317.

⁴¹³ Nav. mj.

⁴¹⁴ Nav. mj.

šao u grob«⁴¹⁵ i prije početka toga posla, a i sam Barac »dosad nije mogao ni pristupiti naumljenom poslu«. ⁴¹⁶

Razumije se, Barac je u »Hrvatskoj reviji« dosta spominjan, a u tom su smislu najvažniji prikazi njegovih knjiga, a sve objavljene prikazane su u tom časopisu tijekom njegova izlaženja od 1928. do 1945. Riječ je o prikazima Josipa Bognera, Branka Krmpotića, Zlatka Milkovića i Stanka Gašparovića, a svi su od reda od stanovita značenja.

Bogner u prikazu »Članaka o književnosti«⁴¹⁷ iznosi kako je Barčeva metoda »u prvom redu sociološka, a onda tek estetska«, ⁴¹⁸ jer je književnost, po Barčevu mišljenju, »kondenzacija života«. ⁴¹⁹ Među našim je književnim povjesničarima i kritičarima Barac »prvi započeo dosljedno da proučava književnost sociološkim metodama, i pri tome dosada pokazao dobrih i značajnih rezultata«. ⁴²⁰ S velikim odobravanjem Bogner ističe: »koliko novih pogleda i novih činjenica otkriva i utvrđuje ova Barčeva knjiga!«⁴²¹ Osobito je Bogner izdvojio Barčevu studiju o Franji Markoviću, a u usporedbi Vladimira Nazora (koji stvara iz vrutka fantazije) i Frana Mažuranića (koji doživljava život i iz njega stvara) »Barac dopušta veću umjetnič-

---

⁴¹⁵ Antun Barac, »Putovi hrvatske književnosti«, »Hrvatska revija«, 17/8, Zagreb 1944(d), str. 411.

⁴¹⁶ Nav. mj.

⁴¹⁷ Josip Bogner, »Članci o književnosti. Antun Barac: Članci o književnosti. (Binoza, Moderni hrvatski pisci, knj. 2)«, »Hrvatska revija« 8/7, Zagreb 1935, str. 386–388.

⁴¹⁸ Isto, str. 386.

⁴¹⁹ Nav. mj.

⁴²⁰ Nav. mj.

⁴²¹ Nav. mj.

ku vrijednost Nazorovu djelu, ali simpatija je njegova na strani Mažuranića, na strani života«. ⁴²²

Prema Branku Krmpotiću Barčeva knjiga *Hrvatska književna kritika* (Zagreb 1938) donosi materijal iz doba od 1842. do 1914. »ne toliko kritički, koliko više literarno-historijski«, ⁴²³ pri čemu je autor građu donio »pregledno i točno s obzirom na mnoga idejna strujanja«. ⁴²⁴

U osvrtu »Pjesnik zanosa i bola« ⁴²⁵ Zlatko Milković iznosi da Barčeva monografija *Vidrić* (Zagreb 1940) donosi »jednu sjajnu profesorsku studiju o Vidriću«, ⁴²⁶ ali da iz nje »Vidrića ipak nismo upoznali«, ⁴²⁷ da nam taj pjesnik »ostaje još uvijek stran i dalek«. ⁴²⁸

Književnost i narod (Zagreb 1941) Barčeva je knjiga koja Stanka Gašparovića udivljuje i oduševljava, jer je »Barčeva stvaralačka kritička snaga snažno (...) posegla u kaos hrvatske književnosti...«, ⁴²⁹ pri čemu je »Barac (...) ovim

---

⁴²² Isto, str. 388.

⁴²³ Branko Krmpotić, »Historijski prikaz hrvatske književne kritike. (Dr. Antun Barac, *Hrvatska književna kritika*. Izdala Jugoslavenska akademija. Djela knj. 34. Zagreb 1938.)«, »Hrvatska revija«, 11/5, Zagreb 1938, str. 261.

⁴²⁴ Isto, str. 262.

⁴²⁵ Zlatko Milković, »Pjesnik zanosa i bola. (Dr. Antun Barac: *Vidrić*)«, »Hrvatska revija«, 14/9, Zagreb 1941, str. 503–504.

⁴²⁶ Isto, str. 504.

⁴²⁷ Nav. mj.

⁴²⁸ Nav. mj.

⁴²⁹ Stanko Gašparović, »Kritičko-umjetnička razmatranja. O hrvatskoj književnosti i nekim njenim piscima. (Antun Barac: *Književnost i narod*. Rasprave i eseji. – Suvremena knjižnica Matice Hrvatske. Kolo VI. – Knjiga 35. Zagreb, 1941. Nd. Matica Hrvatska)«, »Hrvatska revija«, 15/6, Zagreb 1942, str. 336.

svojim esejima i studijama pokazao, da je i sam veliki umjetnik«. ⁴³⁰

Uz to »Hrvatska revija« donosi prikaz prve knjige Matoševih djela iz pera Antuna Nizetea, ⁴³¹ a priredio ih je Antun Barac. K tomu »Hrvatska revija« ⁴³² donosi osvrt Josipa Bognera u godini njegove prerane smrti na novije kritičke prikaze o Gjalskom, ponajprije na Barčevu opsežnu studiju iz 1927. U vrlo dobrou tekstu Bogner kaže da je Barčeva studija »pisana više informativno nego kritički«, ⁴³³ da je »savjesno rađena« ⁴³⁴ i da je vrlo točno istaknula »književno-historijsku važnost Gjalskoga«. ⁴³⁵

Konačno, Barac, naravno, nije surađivao u Nikolićevoj i Bonifaćićevoj »Hrvatskoj reviji«, ali to ne znači da tamo nije spominjan. Štoviše, u »Hrvatskoj reviji« već u 4. broju 1955. napisao je Vinko Nikolić nekrolog Barcu, ⁴³⁶ a spominjali su ga i drugi, Ante Kadić, Boško Barac i Branimir Donat. Posebno je važan Nikolićev nekrolog u kojem je on iznio svoje mišljenje o Barčevu radu i o njemu kao čovjeku. O njemu »uza sve njegove političke zablude, čuvam najljepše uspomene, kao profesoru i čovjeku« ⁴³⁷ – kaže Nikolić. U odnosu na svoje prethodnike »prof. Barac znači osjetljiv napredak na području naše književne povijesti,

---

⁴³⁰ Nav. mj.

⁴³¹ Antun Nizeteo, »Djela A. G. Matoša. (Priredio Dr. Antun Barac. Knjiga I. 1935. Izdaje Binoza, nakladni zavod, Zagreb)«, »Hrvatska revija«, 8/9, Zagreb 1935, str. 500.

⁴³² Josip Bogner, »Noviji kritički prikazi o Gjalskom«, »Hrvatska revija«, 9/2, Zagreb 1936, str. 98–102.

⁴³³ Isto, str. 99.

⁴³⁴ Nav. mj.

⁴³⁵ Isto, str. 100.

⁴³⁶ Vinko Nikolić, »Smrt Prof. Dra Antuna Barca«, »Hrvatska revija«, 5/4, Zagreb 1955, str. 582–584.

⁴³⁷ Isto, str. 583.

pa njegova smrt predstavlja velik gubitak, posebno zato, što je umro prije nego nam je pružio povijest novije hrvatske književnosti, za koju je bio izvršio sve predradnje«. ⁴³⁸ Pripovijeda Nikolić i o tom kako se je na početku 1945. sastao s Barcem koji je zamolio da se sretnu jer je upravo traženo da se Barac iseli iz svoje kuće koja bi bila iskorisćena za organizaciju obrane Zagreba »pred nastupom partizana«. ⁴³⁹ U kući je Barac uredio kabinet s knjižnicom i ogromnom kartotekom, koja je predstavljala pripremu za pisanje povijesti hrvatske književnosti. Duboko uzbuđen i povrijeđen, Barac, »svjež i snažan«, ⁴⁴⁰ zaplakao je »kao malo dijete, kad brani svoje igračke«. ⁴⁴¹ Kazuje Nikolić da je Barčeva kuća pošteđena, očito njegovom zaslugom, ali to Vinko Nikolić nije rekao.

U članku pak »Tri pjesnika ili do kada ćemo se dijeliti na ustaše, četnike i partizane« ⁴⁴² Boško Barac, sin našega zaslužnika, pred početak nedavnoga rata kazuje kako se nakon očeva izlaska iz logora Stara Gradiška, kad je neko vrijeme bio u kućnom pritvoru, gotovo jedini za njega brinuo Vinko Nikolić, koji je »pokušavao u svojim ograničenim mogućnostima popraviti težak položaj svoga učitelja i njegove obitelji«. ⁴⁴³ Boško Barac, uz Nikolića, spominje i Ivana Gorana Kovačića i Juru Kaštelana kao primjere velike ljubavi prema hrvatskoj domovini, ljubavi prema istini i kao primjere čovjekoljubivosti.

---

⁴³⁸ Nav. mj.

⁴³⁹ Nav. mj.

⁴⁴⁰ Isto, str. 584.

⁴⁴¹ Nav. mj.

⁴⁴² Boško Barac, »Tri pjesnika ili do kada ćemo se dijeliti na ustaše, četnike i partizane«, »Hrvatska revija«, 41/1–2, Zagreb 1991, str. 265–267.

⁴⁴³ Isto, str. 265.

Sve u svemu, razumije se da je Barčeva suradnja u »Hrvatskoj reviji« samo dio njegova rada, ali s priložima drugih dobro ilustrira glavninu njegova opusa, na zanimljiv način svjedoči o životu toga čovjeka velika formata te o sudbini hrvatskoga naroda u 20. stoljeću i o ulozi pojedinaca na tom teškom putu, pa i o ulozi hrvatske kulture u životu vlastite nacije.